פאַריזער

שפּילקעס

נר. 2

סאטירישער חודש זשורנאל דערשיינט מיט א רעגלמעסיקער פארשפעטיקונג יעדן צווייטן ערשטן
רעדאקטאָר א. א. ליבערמאן

...זייערע טענער האבן געקלונגען פאַלש

און זייערע מעלאדיעס — טרויעריק...

געצר פון פרעצר ואנט

[illegible]

קענעדי:

בערלין איך דיר נישט גאַגארין
דו ווילסט א רויט בערלין
און איך וויל עס גרין
(א דייטש קען מען פארבן ווי מען וויל)
לאָמיר זשע רעדן צו דער זאך
אפשר חלוקה אינטערעסירט דיך ?

כרושטשעוו:

צעטיילן מואטיע מואטיע
נישט ביי מאָטיע .
ניטשעוואָ ווייניקער גערעדט
איך מאך מיט דיר א וועט
אז אדענויער בלייבט אין גלות
און דו וועסט ביי מיר אויף קוליעס

ליין

ששששאַ! שטערט נישט, ס'איז וואַקאַנס!

די „מידע" פּאַריזער אינסטיטוציעס רוען

[illegible] איז [illegible] מיר וואַרט איך [illegible] אַז [illegible] אײַנגעפּירט [illegible] [illegible] אַראַנזשן

[illegible] אויסגעוויזן [illegible] וואַקאַנסן־אַפּרוּ [illegible] איז די רוגרע[illegible] אָנגעשטרענגטע [illegible] די פּאַריזער יידישע אינסטיטוציעס [illegible] זיי וואָלטן נישט געראַנגלט [illegible] איינעם חודש אין יאָר אָפּצואָפּן א ביסל דעם אָטעם פון דער [illegible] אין [illegible] וואָוניע.

[illegible] נעמט [illegible] אַזאַ אינסטיטוציע [illegible] [illegible] בײַ דער פעדעראַציע [illegible] מיר באַדינגען צעגריקער מענער [illegible], נעמט אַזאַ אינסטיטו־[illegible]

איבערגעזעל

[illegible] באַנער [illegible] [illegible] מ[illegible]ן [illegible] באַרון א נמירה [illegible] אָן מען באַ[illegible] אָן שום [illegible] מיט פּראָצענט [illegible] אָן פּראָצענט [illegible] אָן גאַראַנטיעס [illegible] סומ[illegible] סומעס וויפל [illegible] [illegible] און [illegible] מ'וויל [illegible] מען [illegible] [illegible] מוז יידן [illegible] אויף די ביס [illegible]

[illegible] אויסגעבליבן די אַרג [illegible]

[illegible] אַז [illegible] אין [illegible] [illegible] אַז [illegible] אין די סאָסיעטע [illegible] דאָס [illegible] די וואַקאַנס־פּער[illegible] אַז זי איבער[illegible] א פּערמאַנענץ און [illegible] זיך יוענ[illegible], דאָ אין דאָ יידיש[illegible] [illegible] גאַר [illegible] נישט צום אָפּ[illegible] [illegible] א [illegible] [illegible] נאָר פּאַ[illegible] [illegible] אַזוי [illegible] [illegible] זענען [illegible] אַז זיי אַרבעטן אין [illegible] וואַקאַנס [illegible] פּונקט אַזוי [illegible] דאָס [illegible] נאַנצע יאָר.

וואָס [illegible] אונז, וועלן מיר [illegible] נישט זיין קיין יוצאים מן הכלל [illegible] מיר דרוקן איבער [illegible] פון [illegible] אַנדערע יידישע צייטונגען [illegible] צוגע־שיקטע מודעות.

אָט זײַנען אײניקע פון זיי:

דער [illegible] מעלדעט אַז [illegible] מיטגלידער, אַז אין וואַקאַנס־צייט בלײַבט ער אָפן, זיך ווענדן צו [illegible] שאַבנכאָוו.

*
**

דער פאַריין אהבה עזה [illegible] אַז ער לאָזט צוויי פון זײַנע מיטגלידער־רינגס אויף א פּערמאַנענץ און מען קען זיי צו יעדער צייט באַזוכן אויפן [illegible] וויינטלעבן אדרעס.

דער שלויש סעודות־ווינקל פון [illegible] טירבינאַ מאַכט באַקאַנט אַז בערקע קוטשער וועט אָפן זײַן יעדן שבת פּאַ־נאַכט.

*
**

פּ. ס. די וואַקאַנסן־קאָלאָניע קיין ישׂ־ראל, בעט אונז מודיע צו זײַן, אַז היות דאָס וואָרט „קאָלאָניע", איז אין פראַנק־רײַך געוואָרן שטאַרק אויטפּאָפּולער, האָט זי געענדערט דעם נאָמען אויף „ירחמיאלס וואַקאַנס־געמיינשאַפט".

*
**

א פּאַריזער כּלל־טוער אויף „וואַקאַנס"

ס'איז ווי צום געלעכטער

— פאַר־וואָס האָט ב־ושטשעוו מאַלאַ־מאָוון געגעבן א פּאָסטן אין ווין, און קאַגאַנאָוויטש האַלט ער ערגעץ פאַר שטעקט און וויל אים נישט געבן קיין באַשעפטיקונג ?

—איך מיין אַז דאָס איז רע־פּאַר, וואָס קאַגאַנאָוויטש איז נישט קיין באַרישעוויק.

— וואָס דען איז ער ? א מענשע־וויק?

נאָך ערגער : א משה'וויק.

*
**

ברושטשעוו האָט ברעה צו קומען צו דער רערעפנונג פון אָנו־אַסאַמבלע. ער זאָל שוין האָבן געשריבן צו דער סאָ־וויעטישער רעלענאַציע קיין ניו־יאָרק : „איך קום בקרוב צופאָרן. איך שיק אייך דערוויל אַרויס מײַן לינקן שוך.

*
**

א פּאָליטישע באַוועגונג איז געגליכן צו א ראָוווער : זי קען אייבהאַלטן דעם [illegible] נײַיבנעוויכט גאָר דעמאָלט ווען זי איז אין צושטאַנד פון פאָריסניי; שטעלט זי זיך אָפּ מוז זי פאַלן.

*
**

אַמעריקע וועט ווידער די „טאָן" ־ געבן [illegible] אויפן גאַנצן מזרח . זי וועט געבן טויזנטער טאָן פּראָדוקטן.

*
**

אייגער וואָס האָט זיך צוריקגעקערט פון א נסיעה איבער צפון־קאַריע, דער־ציילט אַז ער האָט ראָרט אין א שוי־פענצטער געזען פאָלגנדע אויפשריפט: „היר ווירד דויטש געשפּראָכן אונד רו־סיש פערשטאַנדן".

*
**

א פריינדין פון אונזער צייטונג איז לעצטנס אַרויסגעפאָרן אויף א באַזוך קיין רוסלאַנד. זי האָט אונז פון מאָסקווע צוגעשיקט א בריוו מיט פאָלגנדיקן אינהאַלט :

„גלויבט נישט די ליגנס וואָס מען פאַרשפּרייט וועגן דער ראָזיקער ריזן־מדינה. דער ראַטנפאַרבאַנד איז דאָס לאַנד פון אַבסאָלוטער פרייהייט. דער־ציילט עס דעם טאַטן, דערציילט עס דער באָבען".

*
**

גאַגאַרין שרייבט צו זײַן אַמעריקאַ־נער קאָלעגע : אייער לאַנדן אין אַמערי־קע איז נישט געווען קיין קונץ ווען איך וואָלט געווען געהאַט א מעגלעכקייט צו קירעווען מיט דער ראַקעטע, וואָלט איך אויך געווען זיך אַראָבגעלאָזט אין אַ־מעריקע.

אַפּרופּן וועגן „שפּילקעס"

די אַלע אָפּרופן וועגן די „פּאַריזער שפּילקעס" וואָס מיר האָבן באַקומען צו־געשיקט, סיי אין פאָרם פון רעצענזיעס, סיי פּריוואַטע בריוו פון פּערזענלעכ־קייטן און סיי וואָס מיר וועלן נאָך באַ־קומען, וועלן מיר (צוליב מאַנגל אין פּלאַץ) פאַרעפנטלעכן אין קומענדיקן נומער.

דאס לעבן איז א שטורעמדיקער ים
און דער הומאר איז א רעטונגס-גארטל

א «ויסנשאפטלעכע» ראקעטע

בן גוריון

„און איך גלייב טיף באמונה־שלימה אז מיר זענען אומ־שטאנד צו ווערן א ריבנ פאר די פעלקער“

(„די מייש“ תל אביב)

דעם טאג וואס ישראל האט ארויסגע־לאזן די ראקעטע האט א ייד אפגע־שטעלט דעם רב מיטאסקארא אויפן פלעצל.

— רבי כ׳וויל אייך פרעגן א שאלה פרעגט,

— ס׳איז אמת אז בן גוריון האט א־רויסגעלאזט א סאטעליט וואס וועט

בסדר פליען ארום ארץ ישראל?

— ס׳איז נישט אמת דאס איז בלויז א ראקעטע צוליב וויסנשאפטלעכע צוועקן.

וואס הייסט „וויסנשאפטלעכע“?

„וויסנשאפטלעכע“ הייסט, אז די

אביבישע שכנים זאלן „ויסן“ — איר פארשטייט? למען ידעו.

— וואס זאלן זיי „וויסן“?

— איר זענט עפעס א מאדנער ייד. איר קומט מיט א שאלה און פרעגט איי־נגעוועגט זיבעצן שאלות.

— וואס בייזערט איר זיך? ס׳איז דאך אייער פאך צו ענטפערן אויף שאלות. אבער אז איר בייזערט זיך וועל איך אייך שוין נישט פרעגן די צווייטע שאלה הלמאי מען האט נישט אויסגע־נוצט די געלעגנהייט און ארויפזעצן אייכמאנען אויפן שפיץ הע? וואס מיינט איר, רבי?

— איך מיין אז אויב מען וועט פסקענען אז אייכמאן זאל פליען אויף ראקעטעס, וועט מען נאך אם ירצה השם שיקן ווייטערדיקע ראקעטעס און איצט לאזט מיך גיין, האט מיר א גוטן תמיד.

בן גוריון איז ביים גוטן הומאר צוליב דער ראקעטע

ביים ארויסלאזן פון דער ראקעטע האט דוד בן גוריון, מכיס געשטראלט פון נחת

— דעם אמת געזאגט האב דער יש־ראל־פרעמיער זיך אנגערופן, איז דאס נישט די ערשטע ראקעטע וואס יידן האבן געשאפן. שוין מיט 3700 יאר צו־ריק — ווערט דערציילט אין תנך — האט זיך אליהו הנביא אויפגערויבן ביזן הימל אויף א „פייערדיקן רייט־וואגן“ דער חסרון פון יענער ראקעטע איז באשטאנען בלויז אין דעם, וואס זי איז נישט צוריק געקומען צו דער באזע

א פרעג-בוינן אזא

מיר האבן באקומען צוגעשיקט פון רעדאקציע קאלעגיע וואס גיט ארויס דעם לעקסיקאן פון דער נייער יידישער ליטעראטור, א פרעגבויגן צום אויס־פילן. מיר דערלויבן זיך אבער צו מאכן א פריינטלעכן פארשלאג דעם לעקסיקאן־קאמיטעט צוצוגעבן נאך עטלעכע פראגן וואס מיר האלטן פאר א באזונדערע וויכטיקייט

צי זענט איר פאר יידיש בלויז אין ישראל, אדער אויך אין אנדערע לענדער?

ווען פירט איר אייך צומיינסט אימפאטע [illegible] איר גנין שרייבן פאר־שטייט [illegible] אינדערפרי [illegible] ביינאכט [illegible]

[illegible] איר רייכער נישט געווי[illegible] קיין [illegible] שוואריפוצער חונף און [illegible] ביי [illegible] אויב יא, [illegible] און פאר [illegible] ווען [illegible] געדאנקען, אדער [illegible] אנדערע שרייבט איר

נעמט אייער אמתן נאמען צו א פסעווד־ראנים?

וואס וואלט איר געווען ווען איר זענט נישט קיין שרייבער?

ווער איז שולדיק אין דעם וואס [illegible] זענט געווארן א שרייבער?

וואלט אייער שרייבערש געפערב [illegible] יען איר [illegible] אויף צו שרייבן [illegible] מען?

[illegible] צייטונג [illegible] האט מען [illegible] אנגעפילט [illegible] מיט אייערע [illegible] מאנים [illegible]

ניט מיט וויינען נאר מיט לאכן, וועלן מיר די וועלט איבערמאכן...

מאלע וואס זיי שרייבן

ער ווייסט אלע סודות

אין „דער נייע פרעסע" פון [illegible] ... ביים איבער גאר־דאן או וויבארד אמעריקע וועט צוריק אנרופן, די אטאמיקע און ... ווען די סאוויעטן זיין געצוואונגען צו טאן דאס זעלבע זיי וועלן דאס טאן, אזוי צו זאגן מיט א נעדריקן געמיט און קענען איינצעס ויין פון זייער פאלק".

איז פא פערוואמו, פון וואנען ווייסט ער או זיי וועלן עס טאן מיט א „נע־דריקט געמיט"? ער ווייסט פון אלע בייסטשעווס סודות? והשגית: אויב זיי ווערן עס טאן „קענען ווילן פון זייער פאלק". וועט דאס זיין די איינציקע זאך וואס די סאוויעטן טאן קענען ווילן פון זייער פאלק? ווואיאן' איר האט אוודאי נישט געהערט פון דעם אנעקראט וואס מען פרעגט א רוסישן ייד

וואס ער וואלט געטאן ווען רוסלאנד מאכט אויף די טויערן פאר פרייע אויס־וואנדערונג:

— איך וואלט ארויפגעשפרונגען אויף א בוים, זאגט דער רוסישער ייד.

— וואס עפעס אויף א בוים?

— ווייל וואס וואלט איר געוואלט איך זאל זיך לאזן צעטרעטן פון די מאסן, וואס וועלן זיך לאזן לויפן?

אויף וואס רעדן זאלן זיי שטיין?

אין "אונזער ווארט" פון 27־טן יוני שרייבט ל. דאס, אז ווען ער וואלט געוועזן ר' לוי יצחק מבארדיטשעוו, וואלט ער געוויזן דעם רבש"ע, „גא גיב א קוק, אט שטייען זיי די פרויען פון ראמען־קאמיטעט און האזיקן הייסן טאג שטייען זיי אויף די פיס".

מילא, בין איך זיבער, אז יחזקאל קארענהענדלער וואלט דא אויסגערופן

אז וועגן דעם זאגן זאג, איז פאראן, צי רעדן און צי רעדן' אבער אונז אינטערעסירט אן אנדערע פראגע אויף וואס וואלט ער דאס געוואלט אז זיי זאלן שטיין אויב נישט אויף די פיס?

„זייט באקאנט"

אין תל אביבער „יעצטיגע נייעס", איז פאראן אן אנאנס וואס לויטעט אזוי:

„זייט באקאנט מיט פרוי דינה אלון וואס וועט מיט פארגעניגן אייך געבן עצות אין ענינים פון קאכן און באקן קנישעס"

ביי דעם אנאנס איז פאראן די פאטאגראפיע פון דער ח'נע דינע, וואס זעט אויס נארנישט אזוי ווי קיין קעכין און איבערציינט נישט. דאקעגן ווען מען נעמט בעסער א פאטאגראפיע פון די קנישעס, וואלט עס געבראנגט מער נוצן — מיינט איר נישט, פריינט צאנין?

ווארעמקייט צי „נעלט"?

אין דער „נייע פרעסע" פון 13־טן מאי, שרייבט א געוויסער חיים ריליענשטיינסנצואנט אין א קול קורא: „מער ווארעמקייט דעם פאריזער יידישן טעאטער"!

ווערן מיר קודם געוויער, אז אין פאריז איז פאראן א יידיש טעאטער (א שאד וואס ער האט נישט אנגעגעבן דעם אדרעס) און דאן שיינט ביי אים די געלט־פראגע נישט צו זיין קיין עיקרדיקע, נאר „ווארעמקייט".

קענען מיר אייך פארזיכערן, או וואס שייך מאטעריעלע שטיצע איז א שאד אייער טרחה פריינט.. פעיקער פון אייך האבן עס געפרואוט און נישט באוויזן נאר אויב עס גייט אייך אין ווארעמקייט — קענט איר קריגן וויפל איר ווילט, דאס וועט אייך קיינער נישט ווידערשפרעכן, אבער צי קען מען מיט בלויז ווארעמקייט — אפילו מיט היץ — מאכן א טעאטער? און א הוץ מזה, ווו זיינען אייערע פאריזער טעאטער־קרעפטן? שעמט אייך נישט, רופט זיי אן ביי די נעמען.

נא דיר און גיב מיר

אין „אונזער שטימע" פון 30־טן מערץ שרייבט שלעווין אז ווייס איז א טאלאנטפולער שרייבער;

אין „אונזער שטימע" פון 28־טן מאי שרייבט ווייס אז שלעווין איז דער „בעסטער סטיליסט";

ס'איז אפגעגעבענע זאכן.

א סקאנדאל אין שלוש סעודות־ווינקל

היינט איז זיין פאר קיינעם קיין סוד אז עס עקזיסטירט אין פאריז אן אינסטיטוציע, וואס מען קען אנרופן א „שמועס־ניש" אבער איר אמתער נאמען איז „דריי סעודות ווינקל" ווו עס קומט זיך צונויף א קליינער, אבער א צונעקריבענער עולם, יעדן שבת פארנאכט טרינקען טיי און שמועסן אויף פארשידענע טעמעס דער ארמעכטיקער דריגענט און אומבאשטריטענער באלעבאס איז דאס א געוויסער ב קוטשער, וואס איז „געוועזן אמאל אין ווארשע" דאס וואס ער איז היינט דא, דאס הייסט, א מין „פא גראן שאז" די טעמעס פון די שמועסן באשטימט דער אויבן דערמאנטער קוטשער. די אודיטאריע איז א זייער באגרענעצטע צווישן 10 און 18 מענטשן מיינסטנס ווייבער

אין דער דאזיקער „אינסטיטוציע" איז זייט א געוויסע צייט איינגעפירט א טראדיציע פון מאכן אפנע געלט־זאמלונגען, אויף קויפן מתנות דעם דירעקטאר קוטשער, אלס סימן פון אנערקענונג, וואס אנשטאט ליגן אין בעט און רוען קומט ער יעדן שבת פארנאכט אנפירן מיט דער „שמועסאריע".

לעצטנס איז געפראוועט געווארן דער פייערלעכער "סיום" פון סעזאן — און דאס איז ווידער געווארן א געלעגנהייט צו זאמלען געלט אויף צו קויפן קוטשערן א מתנה (אויב מיר זענען נוט אינפארמירט, האט עס זיך געהאנדלט אין קויפן פאר אים אין „אוני־פרי" א האלב טוץ זאקן).

דער סקאנדאל זאל האבן אויסגעבראכן צוליב דעם וואס עס איז צופעליק דארט געווען דער שרייבער יחזקאל קארענהענדלער און ער האט זיך פשוט אפגעזאגט צו באשטייערן פאר קוטשערן „קדרא" קוטשער האט אויסגענוצט די געלעגנהייט דאס מאל אליין צו זיין דער „שמועסער" ער האט זיך פייערלעך אנגעטאן זיין רעקאמיע פון „סאבינע אידן" וואס ער האט נאך פון יענע צייטן ווען ער פלעגט שרייבן סאבינע־ליכטאטור" און אנגעהויבן רעדן וועגן דער וויכטיקייט פון שלוש סעודות. ער האט בכיוון לאנג גערעדט, כדי קארענהענדלער זאל אים מאכן א צווישנרוף, אז ער זאל רחמנות האבן און אויפהערן. דא איז ער געווארן באפאלן קארענהענדלערן און אים ישוע ארויסגעווארפן

ווייטערדיקע פרטים — אין קומענדיקן נומער

Dir de la Publ
A A LIBERMAN
20, Allée des Bouvreuils à Drancy
(Seine)

IMP 40, rue des Jeûneurs Paris-2e